

Vedle kritiky vypořádával s několika nevalnými publikacemi o významných skladatelích. Nejvíce prostoru věnoval knize Věry Adlové, jež byla tehdy vlivnou komunistickou funkciónádkou, tajemnicí Svazu spisovatelů a šéfredaktorkou nakladatelství Albatros.

Na Volkův text reagoval do dnešního identifikovaný autor (šifra gr) v samizdatové publikaci Listy článkem Na šlechtu se neútočí! (Listy. Časopis československé socialistické opozice XIII, říjen 1983, č. 5, s. 81-82).

red.

Na šlechtu se neútočí!

O zasloužilé umělkyni Věře Adlové se dá říci, že je dobrá šedesátice a špatná spisovatelka. Bylo by to však nepůvodní a nespravedlivé. Za svůj věk paní Adlová nemůže. A že je špatná spisovatelka... Sami to znáte: na jednu vynikající knížku vezmete do rukou dvě prostřední a jednu, co nestála za četbu. Také podprůměr patří k literatuře; povážlivá situace nastává až tehdy, když je favorizován.

V loňském, jedenáctém čísle pražských Hudebních rozhledů zaměřil se hudební vědec dr. Tomislav Volek na literáty, kteří tyjí ze slavných muzikantů. Na autory, kteří podle Volkova přesvědčení dělají hudbě mnohem více škody než užítu.

Odmítl knížku Davida Weisse nazvanou Mozart — člověk a génius (český překlad v nakladatelství Suprafon) jako komerční «Plauderei» (klábosení) amerického výrobce životopisných románů. Vytýká jí povrchnost, neznalost, duševní malost a podbíživost, pokládá ji za ediční omyl. Nechápe, proč byly na tento bezcenný odvar vynakládány peníze, když například Einsteinova světoznámá monografie o Mozartovi v českém překladu stále chybí.

O sovětském novináři Sergiji Morozovovi, autorovi knížky o J. S. Bachovi (český překlad v nakladatelství Mladá fronta), recenzent tvrdí, že mu chybí základní předpoklady k seriózní práci na bachovské téma: není hudebník, neumí německy a nezná pravidla historické práce. Nesmysly a chyby, které z této ne kvalifikace vyplynuly, našťáště odstranila, s ochotným souhlasem autora, česká redakce.

Nejsmutnějším případem je podle T. Volka práce Věry Adlové Jarní symfonie. Tuto, jak píše recenzent, tristní parodii na životní příběh Roberta a Kláry Schumannových vydalo nakladatelství české literatury Albatros.

Dospělý čtenář Jarní symfonie si patrně položí otázku, jaký tvůrčí podnět přiměl společensky tak angažovanou paní Adlovou k životopisnému románu o dvou významných postavách z dějin světové hudby.

Znalost zpracovávané látky to nebyla. Recenzent dokládá, že autorka zná pouze jediný pramen, schumannovskou studii B. Litzmanna, a ani tu nečetla celou. Z této ledabylosti občas vzniká — po shakespeareovsku řečeno — příběh vyprávěný bilhem. Tak o původu svého motivu, Jarní symfonie, Adlová tvrdí, že byl inspirován Jarní básní Jansena Davidsbündlera. Autorka svou informaci předkládá jako citát z deníku Kláry Schumannové. Skutečný Klářin deník podobně nehoráznosti ovšem neobsahuje, neboť: Davidsbundler byl název tvůrčí a kritické skupiny kolem Roberta Schumanna. Zmíněnou inspirační básně napsal Adolf Buttger, což uvádí F. G. Jansen ve studii Die Davidsbundler. Paní Adlová slyšela tedy zvonit, ale nevěděla komu. Mohla vědět, kdyby ze svého jediného pramene opisovala pečlivěji.

K její omluvě nutno uvést, že Litzmanna studie byla pohříchu vytištěna starší německou abecedou, švabachem. Snad proto se v schumannovské historii psané po adlovsku jména komolí k nerozpoznání, z žen se stávají muži a naopak a z ru-

Ani znalost událostí devatenáctého století Věru Adlovou k námětu nepřivedla. Její Klára se ve Vídni setkává s Franzem Schubertem, už deset let mrtvým, zatímco Mendelssohn je tu předčasně pohřbíván. V Praze se Klára Adlová obdivuje skladbám Bedřicha Smetany — autorce nestojí za to, aby nahlédnutím do encyklopedie zjistila, že český klasik byl teprve třináctiletým školákem. Ne mrtvých se Adlová nebojí: z autorské dvojice Komunistického manifestu rázně škrtá Engelse.

Posléze ani z hudebních znalostí nelze autorku podezírat, ba ani z lásky k hudbě, která by ji občas dovedla do hudební síně. Tak v jejím literárním koncertu nastupují cello a po nich violoncello, a její Klára se může matce chlubit, že hrála Mozartův koncert «S dur». Adlová neví nic o akordech, intervalech a základním hudebním názvosloví, kterým svůj text zdobně špikuje.

Kdo má chuť a příležitost, může si vlastní četbou zmíněného díla ověřit, že ignorance a lhostejnost ke skutečnostem, o nichž Adlová píše, není vyvážena ani uměleckým ztvárněním, umocněním sledovaných životních příběhů či podmanivým vyprávěním. V normálních kulturních poměrech by podobný rukopis neprošel lektorským a vydavatelským sitem, byl by vzážen a sledán lehkým. V poměrech našich sedmdesátých let byla Jarní symfonie, určená mládeži, vydána dokonce čtyřikrát. Navíc uvedena jako televizní inscenace. Ko nečtě i vybraná k mezinárodní reprezentaci české dětské knihy.

Není těžké pochopit pohoršeného kritika, když lidé méně než prostřední přitesávají a takticky zprzněné předkládají čtenářům osudy hudebních génů. A je přímo nemravné musit tomuto kritiku připomenout, že v našich vládnoucích poměrech má živý, aktivní trpaslik mnohem větší cenu než mrtvý velikán.

Napadená Věra žádala skalp a hmotnou satifakci. Získala jedno a bude mít i druhé. Odstavený hudební vědec a vypočítaný Hudební rozhledy a to ostatně zaviniili sami. Muselo je trknout, že Adlová nedostala titul zasloužilé umělkyně za své zásluhy o českou literaturu. Měli vědět, že je před sedkyní stranické organizace ve Svazu spisovatelů měli vzít v úvahu její moskevskou minulost. Útok proti Věře Adlové byl právem vyožen jako útok proti stranické kulturní politice.

Všichni ti kozákové, v kultuře jako v ekonomické vědi, že všechny ty adlové, v kultuře jako v ekonomice, jsou osoby velmi průměrné. Nic nového, nic velkého a zdravého nevytvorí, jsou jen věrnými plavčiky na lodi vystavené bouřím. Kapitáni a komandéři, kteří loď řídí, nejsou ovšem sadisté. Přáli by nám dobrou literaturu stejně jako prosperující ekonomiku — jen jim překážejí vyšší zájem. Kdykoli vyvstane nebo se jen stínem objeví ohrožení stávající moci, osobních a novotřídních výhod obětují ihned a bez váhání pravdu, umění, hospodářství, cokoli.

Za těchto poměrů může být každý prst vztyčen proti nahatému králi pokládán za donkichotský. Zároveň je ovšem cenným vkladem pro budoucnost.

87

Dosud nepublikovaná studie T. Volka, která byla formou referátu přednesena v Italském kulturním institutu v Praze dne 14. prosince 1996 v rámci konference „Italsko-české hudební kontakty v 19. a 20. století.“

red.

Mozartovy italské opery v nastudování Giovanni Gordigianio

Tomislav Volek

Jednu z dominant hudební historie českých zemí v 18. století tvořila italská opera. Italská opera jako hudebnědivadelní útvar i jako instituce. V obou těchto svých aspektech byla nositelkou nejmodernějších tendencí a podstatně obohacovala hudební — a nejen hudební — život zemí českého království. Rokem 1807 se historie italské opery v Praze uzavřela. Náhle a dříve než se její kulturní poslání naplnilo a než mohl — bez ztráty umělecké úrovně — navázat jiný hudebnědivadelní útvar. Bezprostřední příčinou byla náhlá smrt impresária Domenica Guardasoniho, po němž už v Praze nebyl k dispozici srovnatelně kvalifikovaný divadelník italského rodu. Italská opera jakožto instituce, existující v české metropoli bez přerušení přes 80 let, ovšem v té době už ztrácela v Praze půdu pod nohama, protože zdejší společnost se začínala měnit. Ze sousedních německých zemí přicházející idea nacionalismu, posilovaná napoleonskými válkami, začala dobývat společenský terén. Pražské divadelní obecnost se začalo dělit na ty, kdo chtěli mít divadlo německojazyčné, a na ty, kdo chtěli divadlo českojazyčné. Při prosazování těchto požadavků ztrácelo v Praze smysl divadlo italskojazyčné. To zde své nacionální zázemí postrádalo.

Budeme-li si na tomto místě všimnout jen umělecké stránky problematiky, musíme v první řadě konstatovat, že s odchodem italské opery se prudce snížila umělecká úroveň hudebního divadla v Praze. Na důkaz stačí si prohlédnout partituru z té doby, pokud se dochovaly. Vpád německojazyčného divadla dokládá i pražská partitura Mozartovy opery *Don Giovanni*, pocházející z roku její pražské premiéry (1787) a posléze poznamenaná četnými znehodnocujícími úpravami pro německá představení této opery, jež neprovedl nikdo menší než C. M. Weber, který byl ředitelem pražské opery v letech 1811-1813.¹ Sumárně lze říci, že po odchodu italské opery se v Praze hrálo hudební divadlo jen německy nebo česky, přičemž hodnotový pokles vykazoval jak repertoár, tak pěvecký standard. V dané situaci Praha ztratila své postavení významného evropského operního centra. Jestliže v 18. století měly v Praze světové premiéry desítky italských oper, včetně takových tvůrčích

¹ Viz VOLEK, Tomislav: *Význam pražské operní tradice pro vznik Dona Giovanniho a Tita*, in: Mozartovy opery pro Prahu, Divadelní ústav Praha, 1991, s. 22-89; německá verze: *Die Bedeutung der Prager Opertradition für das Entstehen des Don Giovanni und Titus*, in: *Mozarts Opern für Prag*, tamtéž, 1991, s. 21-100.

osobností jako byli Antonio Vivaldi, Christoph Willibald Gluck nebo Wolfgang Amadeus Mozart,² pak po celou první polovinu 19. století v Praze nemělo světovou premiéru jediné významné operní dílo evropské hudební historie. Bylo tomu tak přesto, že provoz pražských hudebních divadel byl velmi intenzivní a repertoár početně bohatý.

Během dvou desetiletí pražské hudební divadlo ztratilo svůj dříve tak intenzivní kontakt s italskou operou a s jejím interpretačním stylem. V pražském repertoáru zůstal nadále takřka jen jeden autor italských oper 18. století – Wolfgang Amadeus Mozart. Ovšem Mozart už radikálně upravovaný, tak jak to odpovídalo uměleckému rozhledu tehdejších inscenátorů a místního publika, které se od obecnosti pražských mozartovských premiér podstatně lišilo nejen svou společenskou strukturou, ale i mírou své kultivovanosti, svého operního znalectví.

Jestliže se v publikovaných kritikách 20. a 30. let 19. století našlo nadleccím, nad podřadností předváděných úprav Mozartových oper nikoliv. Co však stojí za pozornost a ocenění je skutečnost, že na tomto operním úhuru – používám tohoto kritického výrazu jen ve vztahu k dobovému upravovatelskému Mozartových oper, nemám nikterak v úmyslu mluvit s despektem o kvalitách některých pěvců – došlo z iniciativy jednoho italského umělce přece jen k cenným interpretačním činům, tj. k provedení Mozartových oper v italském originálu a s přihlídnutím k původní interpretační praxi. Dříve však, než padne jméno onoho uměleckého odvážlivce a průkopníka bez následovníků, je na místě popsat terén, na němž k takové odvážné akci došlo. Tím terénem byla pražská konzervatoř.

Pražská konzervatoř byla formálně založena v roce 1808, výuka v ní byla zahájena počínaje rokem 1811. Vznikla z vůle části pražské šlechty, která dlouhou řadu let její provoz financovala a ovlivňovala. Ona rozhodla, že původním posláním konzervatoře bylo vychovávat prvotřídní orchestrální hráče.³ To se také dalo, což mimo jiné znamenalo, že se na této konzervatoři až do 80. let nevyučovalo kompozici. (Šlechtu ani nenapadlo, že by v takové škole měli být vychováváni také skladatelé, takovou profesi z hlediska svých zájmů nepotřebovali...).

Respekt k italskému opernímu umění se v začátcích konzervatoře projevil především tím, že takzvaný literární učitel, který měl vyučovat všem nehudebním předmětům, měl vyučovat také italštině. Poměrně velmi brzy – už v roce 1815 – byla konzervatoř rozšířena též o pěveckou třídu. V jednom z návrhů na zřízení pěveckého oddělení na konzervatoři se tehdy argumentovalo, že v případě zřízení takového oddělení „by se potom konzervatoře v Paříži, Neapoli a Miláně nemohly pouze samy honosit touto předností“.⁴

Už po několika letech existence pěveckého oddělení se pražská konzervatoř pyšnila tím, že z ní vzešla taková pěvecká hvězda, jakou se stala dcera z německé herecké rodiny, mající tehdy přechodně angažmá v Praze – Henrietta Sontagová.

² VOLEK, Tomislav: *Italienische Oper in Prag im 18. Jahrhundert*, in: Europa im Zeitalter Mozarts. Schriftenreihe der Österreichischen Gesellschaft zur Erforschung des 18. Jahrhunderts Bd. 5, ed. Moritz Csáky, Böhlau Verlag Wien-Köln-Weimar 1995, s. 222–225; viz též VOLEK, Tomislav – Pešková, Jitřenka: *Mozartův Don Giovanni*, katalog výstavy, Národní knihovna, Praha 1987.

³ BRANDBERGER, Jan: *Konzervatoř hudby v Praze. Pamětní spis k stoletému jubileu založení ústavu*, Praha 1911; BRANDBERGEROVÁ, Doubravka: *Dějiny pěveckého umění na konzervatoři*, in: Sborník na paměť 125 let konzervatoře hudby v Praze, uspořádal V. Blažek, Praha 1936; viz též VOLEK, Tomislav: *Založení konzervatoře – velký dar šlechty národu?*, in: Hudební rozhledy 14, 1961, č. 20, s. 874–879.

⁴ BRANDBERGER, Jan: *op. cit.* s. 28.

Sontagová, jež strávila na pražské konzervatoři tři a půl roku (1817–1821), se záhy stala přední evropskou interpretkou sopránových rolí italských oper a poté choť italského hraběte z Piemontu Carla Rossiho. Její profesorkou byla v Praze první konzervatořní učitelka zpěvu Marianna Čejková. Když tato pedagožka v dubnu 1822 konzervatoř opustila, byl na její místo přijat Giovanni Gordigiani z Modeny. Tak se mezi pedagogy pražské konzervatoře objevil také Ital.

Co je o tomto italském učiteli zpěvu působícím v Praze známo? Byl synem pěvce Antonia Gordigianiho, který je doložen například v sezóně 1792–1793 jako pěvec benátského Teatro San Moisè, a to v tenorových rolích komických oper Gazzanigových. V následujících sezónách zpíval v neapolském Teatro San Carlo a v Teatro alla Pergola ve Florencii, roku 1797 hostoval v milánském divadle La Scala atd. Roku 1811 byl jmenován komorním pěvcem Napoleona I., v roce 1815 zpíval ve Florencii v Mozartových operách *Don Giovanni* a *Le nozze di Figaro* a ještě v roce 1818 v operách Rossiniho. Jeho syn Giovanni Battista Gordigiani, k němuž upínáme svou pozornost, se narodil roku 1795 v Modeně.⁵ Studoval na milánské konzervatoři a roku 1817 – ve svých 22 letech – debutoval v opeře ve Florencii. O jeho další operní kariéře není nic známo, patrně nebyla nikterak skvělá. Jisté je, že ho lákala i kompozice, podobně jako jeho o 11 let mladšího bratra Luigiho, později proslulého hlavně třemi svazky *Canti popolari toscani* (1836).

Pro naše téma je významná skutečnost, že 1. června 1822 nastoupil sedmadvacetiletý Giovanni Battista Gordigiani na pražskou konzervatoř jako učitel sólového zpěvu, a to s platem 900 zl. a se smlouvou na šest let. Protože pražská konzervatoř tehdy strádala nedostatkem mladých adeptů pěveckého umění, museli být přijímáni i chlapci, kteří ještě nemutovali. To neslibovalo žádné skvělé výsledky a nestavělo to tuto třídu do zvlášť příznivého světla. Pro srovnání: v té době už pražská konzervatoř začala svými absolventy instrumentálních tříd významně zápolovat přední středoevropské orchestry. V roce 1819 byli například tři absolventi přijati do orchestru divadla v Pešti a 1823 bylo dokonce šest absolventů přijato do orchestru vídeňské Dvorní opery.

Gordigiani musel mít zvlášť silný vztah k dílu Mozartovu, protože se jím se svými žáky intenzivně obíral. Už 21. února 1823, tj. na prvním školním koncertě, který jako zaměstnanec pražské konzervatoře zažil, zpíval se svými žáky sextet z Mozartovy opery *Così fan tutte*. Pak se však o něm ve školních materiálech objevují záznamy ne právě lichotivé. Podle těchto zápisů údajně zanedbával výuku do té míry, že například v roce 1825 se během čtyř měsíců pětapadesátkrát vůbec nedostavil k vyučování. S oblibou prý ve škole přijímal návštěvy krajanů, s nimiž se bavil v zahradě. (Míněna byla zřejmě zahrada kláštera dominikánů v Jiřské ulici, kde tehdy pražská konzervatoř sídlila.) Žákyně si stěžovaly, že jim předhazuje, že v Čechách není dost pěveckých talentů. V lednu 1826 byl oficiálním přispěsem ředitelství konzervatoře napominán. Na nějaký čas se prý napravil. Možná s tím souvisela skutečnost, že konzervatoř v tom roce zakoupila malé jeviště, které bylo umístěno v zahradním domku paláce hraběte Františka z Vrtby v Hyberské ulici a bylo silně používáno k výuce. Šlechtické dámy věnovaly pro potřebu školní scény kostýmy, nedávny absolvent pražské výtvarné akademie malíř Josef Navrátil na-

⁵ CELLETTI, Rodolfo: *Gordigiani Giovanni Battista*, in: Die Musik in Geschichte und Gegenwart, Band 16, Bärenreiter Verlag Kassel 1979, Sp. 511–512.

maloval oponu, italský malíř Stavovského divadla Antonio Sachetti zhotovil různé dekorace, hrabě z Vrtby pak financoval pořízení osvětlení a sedadel do hlediště.⁶

8. a 15. ledna 1828 bylo divadlo otevřeno představením Mozartovy opery *La clemenza di Tito*, a to v nastudování Gordigianiho.⁷ Je nápadné, že zahájil provoz školního operního divadla právě tím dílem, jímž italská operní společnost v dubnu 1807 svou pražskou stagionu ukončila! Pokud by to byl takto motivovaný záměr, pak by svědčil o Gordigianiho schopnosti orientovat se nejen v umělecky cenné operní tvorbě, ale i v rovině vyšších souvislostí.

V roce 1829 už konzervatoř disponovala tak dobře vyškolenými mladými zpěvačkami, že ředitelství opery pro několik z nich učinilo na žádost vedení Stavovského divadla výjimku z přísně pojatých stanov školy a dovolilo jim vystupovat už na studiích na pražské operní scéně. I takové skutečnosti svědčí o Gordigianiho pedagogické kompetentnosti.

25. a 27. dubna 1829 provedli konzervatoristé na scéně vrtbovského divadélka další Mozartovo jevištní dílo, německý singspiel *Únos ze serailu*. Pak však ředitelství školy Gordigianimu – údajně pro řadu poklesků – smlouvu neobnovilo, což bylo neprozíravé přinejmenším z toho důvodu, že za něho nenalezlo přiměřenou náhradu. Německá pěvkyně Zomb-Teyberová, která s žáky nastudovala a v dubnu 1831 na školní scéně provedla Morlacchiho operu *La gioventù d' Enrico Quinto*, za jejich výkony pochválena nebyla. Vedení konzervatoře pak využilo možnosti angažovat italskou zpěvačku Luisu Caravoglia Sandrini, která kdysi byla pražskou primadonnou Guardasoniho éry a pak působila v Drážďanech.

Gordigiani, který musel po uplynutí šestileté smlouvy konzervatoř v roce 1829 opustit, se na ní roku 1838 – k zřejmému potěšení obou stran – opět vrátil. A hned začal s žáky studovat opery Mozartovy. Pod jeho vedením došlo 23. dubna 1839 k premiéře *Così fan tutte*, která pak byla provedena ještě třikrát. Abychom docenili Gordigianiho nastudování této opery v italském originálu, je nutno si uvědomit, že v téže době byla v Praze ve Stavovském divadle prováděna v trapné vídeňské singspielové úpravě Treitschkeho z roku 1814. Proto recenzent lipských *Allgemeine musikalische Zeitung* právem vyzdvihl, že dílo zaznělo v Praze po 30 letech zase italsky a s recitativy.

Pak přišel Gordigiani s návrhem, který byl přijat: od roku 1840 museli uchazeči o přijetí do pěvecké třídy konzervatoře předzpívat přijímací komisi přímo na scéně Stavovského divadla, aby bylo zřejmé, zda jejich hlas bude odpovídat potřebám operního zpěvu.

V roce 1842 Gordigianiho studium Mozartových oper vyvrcholilo inscenací *Dona Giovanniho*. Šlo o velkou akci, která už se neodehrávala na malé školní scéně, ale přímo na scéně Stavovského divadla. 12. května 1842 zazněl Gordigianiho zásluhou v Praze *Don Giovanni* – po dlouhých 35 letech – opět v originální podobě, tj. v italštině, s recitativy a bez mluvených rolí, které připsali pozdější upravovatelé, a s celým finale, tj. i se závěrečným ensemblem. Titulní role se ujal sám Gordigiani. Profesor Anton Müller, kompetentní kritik pražského německého deníku *Bohemia*, věnoval tomuto představení velkou pozornost. Napsal mj.: „V předchozích zprávách tohoto listu bylo mnohokrát vysloveno politování, že neslyšíme Dona

Juana v jeho původním tvaru, tj. s recitativy a v italské řeči. Tentokrát jsme měli to potěšení shledat se s Donem Juanem opět v té podobě, jak si ji Mozart vymyslel podle vynikajícího textu abbého Da Ponte. Hudebnědramatické nastudování této opery dělá panu Gordigianimu, všestranně vzdělanému učiteli zpěvu konzervatoře velkou čest. Podal svého Dona Juana nejen s příkladnou jistotou zdatného učitele zpěvu, ale i se zcela přiměřenou mimikou. Gordigiani umí zpívat jako by mluvil a hrát dovede dle charakteru role. Nekřičí, ale zpívá a každý tón se v jeho ústech stává srozumitelným slovem.“ Kritik vysoko ocenil i výkon Gordigianiho žáka Františka Vogla, který zpíval Leporella a dodal: „Nemohu si vzpomenout, že bych kdy byl slyšel lepšího Masetta.“ S velkým uznáním se Anton Müller vyjádřil i o všech dalších žáčkách a žáčích konzervatoře, kteří v nastudování *Dona Giovanniho* účinkovali. Závěrečná slova kritiky shrnují podstatu zásluh Giovanniho Gordigianiho, když říkají: „Pražská konzervatoř hudby se skvělými výkony osvědčila [...] jako vzorný ústav také co se týká vyučování zpěvu. Je nutno slyšet Dona Giovanniho v italštině a s recitativy, aby bylo možno pochopit toto nesmrtelné stavovské dílo ve všech jeho dějových proměnách.“

Marně však dávali kritikové Gordigianovy konzervatorní mozartovské inscenace za vzor profesionálním interpretům ze Stavovského divadla, jejichž pohodlný praktikismus, ta zhoubná nemoc většiny divadelníků, byl silnější než příklad konzervatoře.

Ani další – a poslední – Gordigianova mozartovská konzervatorní inscenace, tj. uvedení *Le nozze di Figaro* v únoru 1843 ve Stavovském divadle, kdy titulní roli vytvořil opět odchovanec konzervatoře František Vogl, nezanechala u pražských operních profesionálů stopy. Bylo to poslední Gordigianiho nastudování a současně také na dlouhou dobu poslední konzervatorní operní představení.

Celková bilance Gordigianiho působení na pražské konzervatoři nebyla dosud provedena. V tomto příspěvku jsme si všimli jen jednoho jejího aspektu, tj. mimořádně záslužného úsilí Gordigianiho o provádění Mozartových oper na základě plného respektování interpretačních požadavků původní autorské podoby díla. Ale tento italský pěvecký pedagog dokázal poskytnout desítkám svých pražských žáků cenná poučení o tradicích italského operního zpěvu. V jeho hodinách se nepochybně mnohému naučila budoucí Verdiho Aida a Alžběta, tj. Terezie Stolzová, z jeho znalostí čerpal později vynikající interpret italských tenorových rolí Čeněk Vecko a roku 1854 u něho absolvovala Eleonora z Ehrenbergů, později první Mařenka v *Prodané nevěstě*. Trvalou tradici této italské pěvecké školy se však Gordigianimu v Praze založit nepodařilo. Po třiatřicetileté pedagogické činnosti odešel roku 1864 do penze, a to ve věku téměř 70 let. Zemřel v Praze 1. března 1871. Jeho nástupce na konzervatoři František Vogl se pokusil jít v jeho stopách i tím, že roku 1867 nastudoval s konzervatoristy Mozartova *Tita* v italštině. Ale s Voglovým odchodem zřejmě vyhasly zbytky tradice italské pěvecké školy na pražské konzervatoři a – odhlédneme-li od nepatrných výjimek – dodnes se ji nepodařilo obnovit.

Protože tento příspěvek byl věnován jen jednomu aspektu pedagogické práce Giovanniho Battisty Gordigianiho, doplníme ho alespoň stručnou zmínkou o jeho kompoziční tvorbě. Měl určité úspěchy i jako operní skladatel.⁸ Například když

⁶ BRYAN, J. H. in: op. cit. s. 38. Tamtéž.

⁸ FORBES, Elisabeth: *Gordigiani Giovanni Battista*, in: *The New Grove*, London 1980, sv. 7, s. 538.

v pražském Stavovském divadle byla 6. června 1846 uvedena jeho třetí opera *Consuelo*, k níž si sám napsal libreto podle stejnojmenného románu George Sandové. V Teuberových *Dějínách pražského divadla*⁹ se lze dočíst, že v premiéře této buffy vystoupila též fenomenální altistka Marietta Alboni, členka milánské opery La Scala a tehdy už slavená evropská hvězda, která od následujícího roku působila v italském souboru londýnské Covent Garden Opera, kde pro ni v roce 1848 Meyerbeer napsal jednu árii do *Hugenotů*. Co jí asi přimělo, aby při svém druhém uměleckém zájezdu do Prahy nastudovala part v nové opeře italského kolegy, která neměla naději na další scénický život? Sám Gordigiani si v této buffě, odehrávající se v Benátkách a v hudebnickém prostředí, zazpíval roli skladatele a učitele zpěvu Nicoly Porpory. Jeho hlasový materiál prý už byl tehdy zcela spotřebovaný, ale přednes byl údajně mistrovský a jeho hra se vyznačovala jižanskou živostí.

Dobrá pověst Gordigianiho se musela v Praze udržet řadu dalších desetiletí. Svědčí o tom i obsažné – anonymní – heslo, které o něm a jeho bratrovi Luigim přinesl na sklonku století Ottův slovník naučný. Z jeho tvorby se v něm uvádějí ještě – vedle neprovedené komické opery *Piccolino* – italské kanconety, německé písně, „12 jízdnicích pochodů pro 4 trubky a kotly“ a celá řada chrámových skladeb, které Gordigiani vydal v Praze u dalšího významného člena zdejší italské komunity – u vydavatele Marca Berry.¹⁰

bibliografie

Bibliografie doc. PhDr. Tomislava Volka

1. Knihy
2. Studie
3. Hesla v encyklopediích a kapitoly v přehledových pracích
4. Menší odborné statě
5. Předmluvy, doslovy a komentáře
6. Referáty o zahraničním vědeckém výzkumu
7. Aktuality a polemiky
8. Recenze a kritiky
9. Nепublikované referáty z konferencí

1. Knihy

- Průvodce po pramenech k dějinám hudby* (spoluautoři: E. Mikanová, J. Bužga a J. Kouba), Academia, Praha 1969.
- Mozart a Praha*, Supraphon, Praha 1973.
- Dějiny české hudby v obrazech. Od nejstarších dob do vybudování Národního divadla* (spoluautor: Stanislav Jareš), připojena anglická a německá verze textu: *Geschichte der tschechischen Musik in Bildern. The history of Czech music in pictures*, Supraphon, Praha 1977.
- Osobnosti světové hudby*, Mladá fronta, Praha 1982.
- Mozartovské stopy v českých a moravských archívech* (spoluautor: Ivan Bittner), něm. verze: *Mozartsche Spuren in böhmischen und mährischen Archiven*, angl. verze: *The Mozartiana of Czech and Moravian Archives*, Archivní správa ministerstva vnitra České republiky, Praha 1991.

2. Studie

- Hudebníci Starého a Nového města pražského v roce 1770*, in: *Miscellanea musicologica* I, 1956, s. 43–49.
- Úřední dokument o hudebních společnostech v Čechách r. 1766*, in: *Miscellanea musicologica* III, 1957, s. 3–9.
- Vývoj bádání o J. V. Stamicovi*, in: *Hudební rozhledy* 10, 1957, č. 6, s. 235–237.
- Kotázce vzniku českých pastorek*, in: *Hudební rozhledy* 10, 1957, č. 18, s. 774–776.
- Čtyři studie k dějinám české hudby 18. století (Koncertní život Prahy v druhé polovině 18. století; Pražské muzikantské cechy, městští hudebníci a trubači v druhé polovině 18. století; K problému české hudební emigrace v 18. století; Hudba u Fürstenbergů a Waldsteinů)*, in: *Miscellanea musicologica* VI, 1958, s. 39–135.
- Voříškův dopis otci r. 1814*, in: *Miscellanea musicologica* XII, 1960, s. 69–75.
- Repertoire pražské Spenglerovy divadelní společnosti v sezóně 1793 až 1794*, in: *Miscellanea musicologica* XIV, 1960, s. 5–26.
- Über den Ursprung von Mozarts Oper La clemenza di Tito*, in: *Mozart-Jahrbuch* 1959, Salzburg 1960, s. 274–286.
- Repertoire Nosticovského divadla v Praze v letech 1794, 1796–1798*, in: *Miscellanea musicologica* XVI, 1961.

⁹ TEUBER, Oscar: *Geschichte des Prager Theaters* III, Prag 1888, s. 357 n.
¹⁰ *Ottův slovník naučný*, Praha 1896, sv. 10., s. 308.

- Experiment o Stamitzovu národnost*, in: Hudební rozhledy 15, 1962, č. 19, s. 1000-1001
stamitzovské Papíroly, strojopis 1963, uloženo v Českém hudebním fondu.
- Die Rolle der slawischen Völker in der Geschichte der europäischen Musik des 18. und 19. Jahrhunderts* (příspěvek v roundtablu), in: Bericht über den neunten internationalen Kongress Salzburg 1964, hrsg. Franz Giegling, Band II, 237n.
- Antonio Vivaldi a Čechy* (spoluautor Marie Skalická), in: Hudební věda 2, 1965, č. 3, 419-428; německá verze: *Vivaldis Beziehungen zu den böhmischen Ländern*, in: Acta musicologica 39, 1967, s. 64-72.
- Úvaha o experimentu*, in: Hudební rozhledy 18, 1965, č. 19, s. 809-812.
- Obrazovský zájem o českou hudební minulost*, in: Hudební věda 3, 1966, č. 4, s. 599-606.
- Czech music of the seventeenth and eighteenth centuries*, in: Musica Antiqua Europae Orientalis Bydgoszcz 1966, Acta scientifica congressus, ed. Zofia Lissa, Warszawa 1966, s. 80-96.
- Experiment jako problém hudební syntaxe*, in: Hudební rozhledy 19, 1966, č. 22, s. 680-682.
- Die erste Aufführung der „Zauberflöte“ in tschechischer Sprache*, in: Mozart-Jahrbuch 1967, Salzburg 1968, s. 387-391.
- Tschechische Musik* (příspěvek v rámci symposia Critical Years in European Musical History 1740-1760), in: Report of the tenth congress of the International musicological society Ljubljana 1967, Kassel 1970, s. 181n.; české znění: *Česká hudba 1740-1760*, in: Hudební věda 5, 1968, č. 2, s. 179-186.
- Mozarts Kompositionen auf tschechischen Kirchenchören*, in: Musica antiqua, Colloquium Zur Interpretation der alten Musik, Brno 1967, ed. R. Pečman, Brno 1968, s. 147-151.
- Rezpráva o hudební antropologii*, in: Hudební rozhledy 22, 1969, č. 1, s. 4-7.
- Naše hudební osvěta*, in: Hudební rozhledy 22, 1969, č. 11, s. 322-326.
- Das Verhältnis von Rhythmus und Metrum bei J. W. Stamitz*, in: Bericht über den internationalen musikwissenschaftlichen Kongress Bonn 1970, hrsg. C. Dahlhaus, H. J. Marx, M. Marx-Weber, G. Massenskeil, Kassel 1972, s. 53-55.
- Musicologische Zentren in Böhmen im 18. Jahrhundert*, in: Colloquium Musica Bohemica et Europea Brno 1970, ed. R. Pečman, Brno 1972, s. 281-287.
- T. B. Janovka, představitel české barokní hudební a vzdělávací tradice*, in: Hudební věda 9, 1972, č. 4, s. 314-355.
- Zur Funktion des Wortes in der tschechischen Kirchenmusik des 18. Jahrhunderts*, in: Colloquium Music and Word Brno 1969, ed. R. Pečman, Brno 1973, s. 87-90.
- Über die Notwendigkeit der musikalischen Anthropologie*, in: International Musicological Society, Report of the eleventh congress Copenhagen 1972, ed. by H. Glahn, S. Serensen, P. Ryom, Edition Wilhelm Hansen, Copenhagen 1974, II, s. 702-705.
- Soubor ikonografických dokumentů z pražského pavlánského konventu (1640)* (spoluautor St. Jareš), in: Hudební věda 10, 1973, č. 1, s. 78-81.
- Unikátní pražský notový tisk z roku 1648*, in: Hudební věda 10, 1973, č. 3, s. 244-245.
- Hudebně ikonografické dokumenty z pera J. R. Sporka*, in: Hudební věda 10, 1973, č. 3, s. 246-248.
- Hudba v pražských průvodech 18. století* (spoluautor St. Jareš), in: Hudební věda 10, 1973, č. 4, s. 339-345.
- Pražská Loreta info hudební instituce*, in: Pulkert, Oldřich: Domus Lauretana Pragensis (Catalogus artis musicae in Bohemia et Moravia cultae, Artis musicae antiquioris catalogorum series, Vol. I.), Praha 1973, s. 12-15 (též něm. a angl.).
- Perspektivy aplikace antropologických výzkumů v oblasti hudební vědy a obecná teorie umění* Strojopis 1974, 40 s., zadáno vedením muzikologické sekce Ústavu teorie a dějin umění ČSAV.
- Obrazové dokumenty k prvnímu provedení Čarostielce v češtině* (spoluautor St. Jareš), in: Hudební věda 11, 1974, č. 1, s. 80-82.

- Die Mannfeldschen und die Thunschen Hornisten*, in: Das Waldhorn in der Geschichte und Gegenwart der Tschechischen Musik, Musikwissenschaftliche Konferenz zum 300. Jubiläum des Waldhornes in Böhmen, Brno 25.-27. 9. 1981, ed. J. Trojan - M. Vlach, Tschechische Musikgesellschaft, Praha 1983, s. 44-46.
- Bach a my*, in: Hudební rozhledy 38, 1985, č. 6, s. 276-280.
- Neznámá lobkovická beethoveniana* (spoluautor J. Macek), in: Hudební rozhledy 38, 1985, č. 10, s. 455-459.
- Beethoven's Rehearsals at the Lobkowitz's* (spoluautor J. Macek), in: The Musical Times 127, London 1986, Nr. 2, s. 75-80. Japonský překlad publikován in: The complete Beethoven, Kodansha, Tokio 1998, IV. vol., s. 78-89.
- Mozartův Don Giovanni*. Katalog výstavy k 200. výročí světové premiéry v Praze 1787-1987 (spoluautor J. Pešková), Státní knihovna ČSR, Praha 1987.
- Význam pražské operní tradice pro vznik Mozartovy opery Don Giovanni*, in: Mozartův Don Giovanni v Praze, Divadelní ústav Praha 1987, s. 21-91; anglický překlad: *Prague operatic traditions and Mozart's Don Giovanni*, in: Mozart's Don Giovanni in Prague, Theatre Institute Prague 1987, p. 21-91.
- Franz Joseph Maximilian Lobkowitz. Musikfreund und Kunstmäzen* (spoluautor J. Macek), in: Beethoven und Böhmen. Beiträge zur Biographie und Wirkungsgeschichte Beethovens, hrsg. von S. Brandenburg und M. Gutiérrez-Denhoff, Beethoven-Haus, Bonn 1988, s. 147-190; česká verze: *František Josef Maximilián Lobkovic jako mecenáš*, in: Hudební věda 26, 1989, č. 3, s. 198-228.
- Beethoven and First Lobkowitz* (spoluautor J. Macek), in: Beethoven und Böhmen. Beiträge zur Biographie und Wirkungsgeschichte Beethovens, hrsg. von S. Brandenburg und M. Gutiérrez-Denhoff, Beethoven-Haus, Bonn 1988, s. 203-217; česká verze: *Provdání Beethovenových děl v lobkovickém domě*, in: Hudební věda 26, 1989, č. 3, s. 229-238.
- Die Beethoveniana der Lobkowitz-Musiksammlung und ihre Kopisten* (spoluautor J. Fojtíková), in: Beethoven und Böhmen. Beiträge zur Biographie und Wirkungsgeschichte Beethovens, hrsg. von S. Brandenburg und M. Gutiérrez-Denhoff, Beethoven-Haus, Bonn 1988, s. 219-258; česká verze: *Beethoveniana lobkovické hudební sbírky a jejich kopisté*, in: Hudební věda 26, 1989, č. 3, s. 240-259.
- L'opera veneziana a Praga nel settecento*, in: L'opera italiana a Vienna prima di Metastasio, a cura di M. T. Muraro, Firenze Olschki 1990, s. 193-206.
- Don Giovanni in Prag*, in: Wolfgang Amadeus - Summa summarum. Das Phänomen Mozart: Leben, Werk, Wirkung, hrsg. von Peter Csobádi, Paul Neff Verlag, Wien 1990, s. 65-72 (Přetisk statí z katalogu výstavy „Don Giovanni a Praha“, 1787).
- Význam pražské operní tradice pro vznik Dona Giovanniho a Tita*, in: Mozartovy opery pro Prahu, Divadelní ústav Praha, 1991, s. 21-89; německá verze: *Die Bedeutung der Prager Operntadition für das Entstehen des Don Giovanni und Titus*, in: Mozarts Opern für Prag, Divadelní ústav Praha, 1991, s. 21-100.
- Význam Prahy v Mozartově itineráři*, in: Hudební věda 28, 1991, č. 4, s. 288-291; zkrácenou verzi statě si vyžádal a otiskl Akademický Bulletin AV ČR pod názvem *Praha v Mozartově itineráři*, č. 4, 2000.
- Mozartovec Anton Grams*, in: Hudební věda 28, 1991, č. 4, s. 321-324.
- Die Bedeutung Prags für Zelenkas Leben und Schaffen*. Referát na Internationale Fachkonferenz Jan Dismas Zelenka, Marburg 16.-20. 11. 1991, in: Zelenka-Studien I, Musik des Ostens 14, Unter Mitwirkung von H. Unverricht herausgegeben von Th. Kohlhasse, Bärenreiter Kassel-Basel-London-New York 1993, s. 17-40.
- Italská opera a další druhy zpívaného divadla*, in: Divadlo v Kotcích 1739-1783. Nejstarší pražské městské divadlo, red. Fr. Černý, Praha 1992, s. 43-56.
- Italská opera 18. století ve Francii a v českých zemích. Srovnání dvou modelů*, in: Sborník referátů z česko-francouzské konference „Nationalismus a kosmopolitismus v hudbě“, vydal

- Ústav pro hudební vědu AV ČR, Praha 1993, s. 16–23, francouzská verze: *L'opéra italien du 18. siècle en France et en Bohême*, in: Actes du symposium Cosmopolitisme et nationalisme en musique, Prague: 25–26 septembre 1992. N° spécial „Mouvement Janáček“, Mars 1993, s. 23–30.
- Český Krumlov a česká operní tradice*, in: Barokní divadlo na zámku v Českém Krumlově. Sborník příspěvků pro odborný seminář v Českém Krumlově 27. 9. – 30. 9. 1993, uspořádala Věra Ptáčková, vydal v roce 1993 Divadelní ústav Praha a Památkový ústav České Budějovice, s. 93–100; anglická verze: *Český Krumlov and the Czech [sic!] Opera Tradition*, in: The Baroque Theatre in the Chateau of Český Krumlov, Miscellany of Papers for a Special Seminar, Český Krumlov 27. 9. – 30. 9. 1993, p. 71–76.
- Bohemia Dušková a Salzburg*, in: Hudební věda 31, 1994, č. 2, s. 123–134; zkrácené přetištěno in: Petramka. Věstník Mozartovy obce v ČR 1993, č. 1–4.
- Don Giovanni – Mozartova opera pro Prahu* (vyšlo v japonštině v Tokiu jako text k nahrávce Dona Giovanniho v rámci edice kompletního díla Mozartova na CD, 20 stran), Tokio 1993.
- Profesor Josef Hutter – oběť dvou totalitních režimů*, in: Hudební věda 31, 1994, č. 4, s. 363–372. (Předneseno též na konferenci k 100. výročí narození prof. dr. Josefa Huttra, Filozofická fakulta UK, II. II. 1994).
- Z dopisů Josefu Hutterovi (I). Dopisy Bohuslava Martinů. – Bohuslav Martinů: Obecenstvu abonentních koncertů* (spoluautor T. Berný), in: Hudební věda 31, 1994, č. 4, s. 452–462.
- Hudba v katedrále sv. Víta*, in: Pocta katedrále – Homage to the Cathedral, úvodní stať (spolu s H. Vlhovou) v programní knižce Hudebního festivalu k 650. výročí založení katedrály sv. Víta, 27. 8. – 4. 9. 1994, Správa Pražského hradu, 1994.
- The Paradoxes of the Province*, in: Czech Theatre, 1994, č. 7, s. 43–46; francouzská verze: *Les paradoxes de la province*, tamtéž, s. 47–50.
- Pražská opera v letech 1739–1816*, in: Colloquium Musica ac Societas (1740–1815), ed. Petr Macek, Brno 1989, Filozofická fakulta MU, s. 91–96.
- Z dopisů Josefu Hutterovi II. Dopisy Josefa Suka, Václava Talicha, Alexandra Moyzese* (spoluautor T. Berný), in: Hudební věda 32, 1995, č. 1, s. 73–85.
- Equipement institutionnel des pays européens en matière de musique et ses conséquences*, in: Actes du colloque La musique et les pouvoirs, Lyon 13–14–15 octobre 1994 [= *Mouvement Janáček*, Numéro spécial 26 et 27], Octobre 1995, s. 45–50.
- Italienische Oper in Prag im 18. Jahrhundert* (Referát na mezinárodní konferenci, Vídeň, leden 1992), in: Europa im Zeitalter Mozarts (Schriftenreihe der Österreichischen Gesellschaft zur Erforschung des 18. Jahrhunderts Bd. 5), hrsg. von Moritz Csáky, Böhlau Verlag Wien-Köln-Weimar 1995, s. 222–225.
- Jan Dismas Zelenka – český skladatel v dobových souvislostech*, in: Hudební věda 32, 1995, s. 364–369; něm. verze: *Jan Dismas Zelenka – ein tschechischer Komponist in seiner Zeit*, in: Zelenka-Studie II. Referate und Materialien der 2. internationalen Konferenz Jan Dismas Zelenka (Dresden und Prag 1995), zusammengestellt und redigiert von Wolfgang Reich, hrsg. von Günter Gattermann, Deutsche Musik im Osten, Schriftenreihe des Instituts für deutsche Musik im Osten, Bd. 12, Academia Verlag Sankt Augustin 1997, s. 383–389.
- Děny české hudby v rakouském pohledu*, in: Hudební věda 33, 1996, č. 4, s. 331–336.
- Tzv. Holanovy pašije* (spoluautor J. Pešková), in: Z Českého ráje a Podkrkonoší 9, Semily 1996, s. 139–145.
- Bohemia, Prague and music in the time of Mozart and today*, in: A civilized concert? Music, the state, and the market in a changing Europe. Report from an international symposium in Stockholm, May 9–11, 1996, p. 79–84.
- Mozart-Rezeption in Böhmen*, in: Musikgeschichte in Mittel- und Osteuropa. Mitteilungen der internationalen Arbeitsgemeinschaft an der Technischen Universität Chemnitz, Heft 1, Gudrun Schröder Verlag 1997, s. 85–93 (referát na konferenci „Mozart-Rezeption in Mittel- und Osteuropa“, 17.–19. 6. 1996).

- Aktuální úkol: srovnávací studium symfonických orchestrů*, in: 100 let České filharmonie. Historie, osobnosti, kontexty. Sborník z mezinárodní muzikologické konference pořádané Českou filharmonií ve spolupráci s Ústavem pro hudební vědu AV ČR, Praha 17. a 18. října 1996, vydala Česká filharmonie 1997, s. 85–88.
- České zámecké kapely 18. století a evropský hudební kontext*, in: Hudební věda 34, 1997, č. 4, s. 404–410.
- Antonio Vivaldi a hrabě Václav Morzin*, in: Krkonoše, měsíčník o přírodě a lidech, 31, 1998, č. 10, s. 36–37.
- Sakrální a profánní*, in: Sacrum et profanum, sborník příspěvků ze stejnojmenného sympozia k problematice 19. století (Plzeň 11.–13. 3. 1993), Praha 1998, s. 20–26.
- Italská opera v kontextu českého baroka*, referát na konferenci „Baroko v Itálii, baroko v Čechách – setkávání osobností, idejí a uměleckých forem“, pořádané AV ČR a italskou Fondazione Cini v Praze 19.–21. 4. 1999 (v tisku); zkrácená verze referátu vyšla v příloze Akademického bulletinu č. 9/1999; italská verze: *L'opera italiana nel contesto del barocco ceco*, in: La nuova rivista italiana di Praga, anno V, n. 2, 1999 – n. 1, 2000, s. 26–29.
- Od italské opery k německému singspielu: proměny pražského publika*, in: Mezi časy... Kultura a umění v českých zemích kolem roku 1800, sborník příspěvků z 19. ročníku sympozia k problematice 19. století, Plzeň, 4.–6. března 1999, uspořádali Z. Hojda a R. Prahel, Koniasch Latin Press 2000, s. 285–293.
- Emilián Trolda a edice pražských mistrů v Das Erbe Deutscher Musik II/4*, in: Hudební věda 37, č. 3–4, 2000, s. 239–241.
- Madrigalisms v hudebním díle Michnově*, in: Hudební věda 38, 2001, č. 1–2, s. 92–99, příspěvek na mezinárodní konferenci Adam Michna z Otradovic (?1600–1676), konané v Jindřichově Hradci 15.–16. 9. 2000.
- Die spezifische Art und Stellung der Prager italienischen Oper*, referát na konferenci „Italianità: Gestalt und Wahrnehmung im Musiktheater Zentraleuropas im 17. und 18. Jahrhundert“, Baden bei Wien 22.–24. 9. 2000 (v tisku).
- Mozartsche Fragmente und Beethovensche Rente – zwei historische Tatsachen von großer Aussagekraft*, referát na mezinárodním sympoziu „Beethoven und die Rezeption der alten Musik“, Beethoven-Haus Bonn 12.–13. 10. 2000 (v tisku).
- Význam italské opery pro české baroko*, referát na mezinárodní vědecké konferenci o fenoménu baroka v Čechách „Barokní Praha – Barokní Čechie 1620–1740“, Praha 24.–27. 9. 2001 (v tisku).
- Einige Betrachtungen zur Problematik der Musikinstitutionen*, referát na mezinárodní konferenci v Lublani „300 years Academia Philharmonicorum Labacensium 1701–2001“, pořádané muzikologickým ústavem Slovinské akademie věd ve dnech 25.–26. 10. 2001 (v tisku).
- Tzv. „normalizace“ v pražské muzikologii let sedmdesátých*, referát na konferenci „Věda v Československu v období normalizace (1970–1975)“, pořádané Výzkumným centrem pro dějiny vědy a Ústavem pro soudobé dějiny Akademie věd ČR ve dnech 21.–22. 11. 2001 v Praze (v tisku).
- Mozartovy italské opery v nastudování Giovanni Gondigianiho*, referát na konferenci „Italsko-české hudební kontakty v 19. a 20. století“, konané 14.–15. 12. 1996 v Italském kulturním institutu v Praze (studie vychází v tomto svazku).

3. Hesla v encyklopediích a kapitoly v přehledových pracích

- Kapitoly z dějin evropské a české hudby*, in: Kniha o hudbě, edice Malá moderní encyklopedie, red. V. Holzknecht, VI. Poř. a M. Nedbal, Orbis Praha 1962, 2. vyd. 1964.
- Hellerové, Holubové, I. Klausek, J. G. Lösel, J. Ondráček, F. X. Richter, J. J. Strobach, F. I. Tůma ad.*, hesla in: Československý hudební slovník osob a institucí, I–II, red. G. Černušák, B. Štědroň, Z. Nováček, Praha 1963–1965

- Tschechoslowakeri – Klassik*, kapitola hesla v encyklopedii „Die Musik in Geschichte und Gegenwart“, Bd. 13, Bärenreiter Verlag Kassel, 1966, sl. 881–888.
- Revize a textová úprava kapitol 39–47 in: Černušák, Gracian: Dějiny evropské hudební kultury. Panton 1964, 2. vyd. 1972, 3. vyd. 1974.
- České předobrozené zpěvohry*, in: Dějiny českého divadla I, hlavní redaktor F. Černý, Academia Praha 1968, s. 331–345, 379–380. (Rozhodnutím hlavního redaktora Dějin dostala kapitola v tisku chybný název *První české zpěvohry*.)
- Hudební klasicismus (1740–1820)*, in: Československá vlastivěda IX, svazek 3: Hudba, Praha 1971, s. 107–149.
- G. Bustelli, D. Guardasoni, G. B. Locatelli, T. B. Janovka ad., in: The New Grove Dictionary of Music and Musicians, ed. S. Sadie, London 1982.
- Hudební ikonografie*, in: Hudební věda, Historie a teorie oboru, jeho světová a český vývoj, red. V. Lébl a I. Poledňák, sv. II, s. 627–638, SPN Praha 1988.
- Hudební historiografie*, in: Hudební věda, Historie a teorie oboru, jeho světová a český vývoj, red. V. Lébl a I. Poledňák, sv. III, s. 653–720, SPN Praha 1988.
- G. Bustelli, D. Guardasoni, G. B. Locatelli, ad., in: The New Grove Dictionary of Opera, ed. S. Sadie, London – New York 1992.
- Hesla o hudebnících in: Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století, ed. M. Churaň, Libri, Praha 1991, 1998².
- Tschechische Republik, Klassik (1740 bis 1810)*, in: Die Musik in Geschichte und Gegenwart, IX (Sachteil) zweite, neubearbeitete Ausgabe, hrsg. von Ludwig Finscher, Bärenreiter Kassel-Basel-London-New York-Prag, Metzler Stuttgart-Weimar 1998, Sp. 991–997, 1017–1019.
- Počátky hudby. Nejstarší rozvinuté hudební kultury: Baroko (Společenské podmínky epochy. Barokní hudební sloh. Vznik a rozvoj nových hudebních druhů a forem)*, in: Smolka J. a kol.: Dějiny hudby, Brno 2001.
- G. Bustelli, D. Guardasoni, G. B. Locatelli, T. B. Janovka ad., in: The New Grove Dictionary of Music and Musicians, second Edition, ed. S. Sadie, executive ed. J. Tyrell, London 2001.
- Hanz: Xaver Dušek*, in: Die Musik in Geschichte und Gegenwart, V (Personenteil) zweite, neubearbeitete Ausgabe, hrsg. von Ludwig Finscher, Bärenreiter Kassel-Basel-London-New York-Prag 2001, Metzler Stuttgart-Weimar, Sp. 1706–1708.

4. Menší odborné statě

- Srptanovské dokumenty ve Státním ústředním archivu*, in: Hudební rozhledy 9, 1956, č. 19, s. 821–822.
- Čtyři hudebníci v 18. století*, in: Naše vlast VI, 1958, č. 5, s. 22n.
- E oblasn Mozartových jevištních děl v Praze na konci 18. století*, in: Zprávy Bertramky 1959, c. 19, s. 3–4.
- Fantišek Xaver Richter*, in: Hudební rozhledy 12, 1959, č. 22, s. 948–949.
- České zpěvohry 18. století*, in: Dějiny a současnost 1961, č. 4.
- Mozartovský rozhovor*, in: Divadlo 1962, č. 4, s. 58–65.
- Společná premiéra: Haydnův violoncellový koncert*, in: Hudební rozhledy 15, 1962, č. 13, s. 549.
- Desíťlétka letech začátků...*, in: Hudební rozhledy 17, 1964, č. 16, s. 681–684 (Hudební vysílání televize).
- Urbah Jan Ryba*, in: Hudební rozhledy 18, 1965, č. 8, s. 336.
- Nová dávná tvář F. X. Němečka*, in: Hudební rozhledy 19, 1966, č. 14, s. 427.
- Stanicovo velké výročí (19. 6. 1717 – 27. 3. 1757)*, in: Hudební rozhledy 20, 1967, č. 14, s. 424–425.

- Hudební sociologie a hudební tvorba*, in: Otázky hudební sociologie. Sborník příspěvků z hudebně sociologického semináře Svazu českých skladatelů 6.–8. dubna 1966, sestavili V. Karbusický a L. Mokrá, Osvětový ústav Praha 1967, s. 48–51.
- Opera a oratorium v Čechách v 17. a 18. století*, in: Poklady hudební minulosti, Státní knihovna 1968, s. 25–27.
- Richard Wagner jako vídeňský Hofkapellmeister?*, in: Hudební rozhledy 23, 1972, č. 3, s. 111–112 (jméno autora článku bylo vypuštěno).
- Myslivečkovo oratorium Abramo ed Isacco*, průvodní text alba ke gramofonové nahrávce, Supraphon, Praha 1972.
- Před zrodem české hudební ikonografie?*, in: Hudební rozhledy 24, 1973, č. 10, s. 438–440.
- Šporkovská opera*, in: Hudební rozhledy 39, 1986, č. 3, s. 135–137.
- Mozart poprvé v Praze*, in: Hudební rozhledy 40, 1987, č. 1, s. 44–45; německá verze: *Der erste Prager Aufenthalt Mozarts*, in: Schriften der Sudetendeutschen Akademie der Wissenschaften und Künste, Bd. 10, Musik und Musikwissenschaft, München 1989, s. 79–81 (vytištěno bez souhlasu autora).
- Mozart komponuje Dona Giovanniho*, in: Hudební rozhledy 40, č. 3, s. 144, německá verze: *Mozart komponiert den Don Giovanni* (viz předchozí údaj), s. 81–84.
- Mozart dokončuje v Praze Dona Giovanniho*, in: Hudební rozhledy 40, 1987, č. 5, s. 234–235.
- Co přispělo k úspěchu pražské premiéry Dona Giovanniho?*, in: Hudební rozhledy 40, č. 7, s. 334–335.
- Z historie provádnění Dona Giovanniho*, in: Hudební rozhledy 40, 1987, č. 9, s. 427–428.
- Citolibský genius loci*, in: Gramorevue 1988, č. 3.
- Jan Dismas Zelenka 1989*, in: Hudební rozhledy 42, 1989, č. 11, s. 513–515.
- Die Barockmusik in Prag*, in: Prag: Barock, Schallburg 1989, Katalog des Niederösterreichischen Landesmuseums, Neue Folge Nr. 227, Wien 1989, s. 359–363.
- Dosud neznámé svědectví o W. A. Mozartovi z roku 1785*, Bertramka, Věstník Mozartovy obce v ČR 1992, č. 3–4.
- Einleitung* k edici německého překladu studie G. Kleina *Smyčcová kvarteta W. A. Mozarta*, in: Gideon Klein Materialien, hrsg. von Hans Günter Klein, Verdrängte Musik, Bd. 6, Von Bockel Verlag, Hamburg 1995, s. 69–70.
- Gideon Klein: Smyčcová kvarteta W. A. Mozarta*, k vydání připravil a ediční poznámku napsal Tomislav Volek, Mozartova obec v České republice, Praha 1996.

5. Předmluvy, doslovy a komentáře

- Meynell, E. H.: *Malá kronika A. M. Bachové*, SNKLHU, Praha 1956 (doslov).
- Ditters z Dittersdorfu, K.: *Vzpomínky hudebníka XVIII. století*, SNKLHU, Praha 1959 (vysvětlivky).
- Gluck – Calsabigi: *Orfeus*, SNKLHU, Praha 1960 (úvod k edici libreta).
- Burney, Charles: *Hudební cestopis 18. věku*, Supraphon, Praha 1966 (předmluva).
- Einstein, Alfred: *Od renesance k hudbě dneška*, výběr studií a článků, připravili Ivan Vojtěch a Tomislav Volek, Supraphon, Praha 1968.
- Morozov, Sergej: *Život Johanna Sebastiana Bacha*, Mladá fronta, Praha 1979 (doslov).
- Lissa, Zofia: *Nové studie z hudební estetiky*, Supraphon, Praha 1982 (předmluva, komentář a ediční příprava).
- Pešková, Jiřienka: *Collectio ecclesiae Březnicensis* (Catalogus artis musicae in Bohemia et Moravia cultae, Artis musicae antiquioris catalogorum series, Vol. III), Pragae 1983, s. 5–18 (spoluautor předmluvy).
- Mozartův Don Giovanni – opera pro Prahu 1787*, Bärenreiter Verlag Kassel-Basel-London-New York 1991 (předmluva k zvláštnímu vydání partitury Dona Giovanniho u příležitosti znovumotování Stavovského divadla).

6. Referáty o zahraničním vědeckém výzkumu

- Činnosti pěti Heinnicha Besselera*, in: Hudební věda 1, 1964, č. 4, s. 628-639.
- Wagner: neoprávněný výklad tzv. národních škol XIX. století*, in: Hudební věda 2, 1965, č. 4, s. 616-621.
- Bratři: Theosybulos Georgiades*, in: Hudební věda 4, 1967, č. 3, s. 455-467.
- Opera: Zina Lissa*, in: Hudební rozhledy 33, 1980, č. 8, s. 379-380.
- První let od smrti Paula Netti*, in: Bertramka, Věstník Mozartovy obce v ČR 1993, č. 1-4.
- Dirigování: Werner Kűthen*, in: Hudební věda 30, 1993, č. 2, s. 109-110.
- Hlas: Werner Kűthen*, in: Hudební věda 36, 1999, č. 1, s. 117-119.
7. Aktuality a polemiky
- Emiliovým otázkám naší hudebně vědecké práce*, in: Hudební rozhledy 9, 1956, č. 14-15, s. 597-599.
- Národní úkoly*, in: Hudební rozhledy 11, 1958, č. 4, s. 150-152.
- Občanským vysílání naší televize*, in: Hudební rozhledy 13, 1960, č. 19, s. 798-799.
- Opera: Jana Nejedlého Tkalců*, in: Dějiny a současnost 1961, č. 8.
- Základní konzervatoře - velký dar slechty národu?*, in: Hudební rozhledy 14, 1961, č. 20, s. 878-879.
- Příspěvek k historické podmíněnosti muzikologických pojmů a problémů*, in: Hudební rozhledy 16, 1963, č. 18, s. 756-759.
- Zábavní me v noh dváků?*, in: Hudební rozhledy 16, 1963, č. 20, s. 852.
- Školení učitelů o vědeckém* (rozhovor vedl T. Volek, odpovídal D. Pandula), in: Hudební rozhledy 17, 1964, č. 10, s. 435.
- K hudobnému vysílání kriticky*, in: Studie a úvahy, čtvrtletník pro otázky rozhlasové tvorby a pro výzkum posluchačů, II, 1964, č. 1, s. 2-12.
- Dějiny k článku A. Sychry „Normativna funkcia marxistickej estetiky a naša hudba“*, Slovenská hudba 8, 1964, č. 9, s. 275-276.
- Percepcie televizního kritika*, in: Hudební rozhledy 18, 1965, č. 17, s. 731-732.
- Pařížské hudební léto*, in: Hudební rozhledy 20, 1967, č. 16, s. 482-483.
- Rozhovor především o staré hudbě* (s C. Schoenbaumem), in: Hudební rozhledy 21, 1968, č. 17, s. 533-534.
- Dlouhá přítomnost české hudby*, in: Hudební rozhledy 21, 1968, č. 22, s. 668-669.
- Donny Anna láskou nezplála*, in: Hudební rozhledy 21, 1968, č. 23, s. 708.
- Imatum - sats*, in: Hudební rozhledy 22, 1969, č. 4, s. 108.
- Četec za prameny*, in: Hudební rozhledy 22, 1969, č. 6, s. 170-173.
- Antropologie písně není estetika*, in: Hudební rozhledy 22, 1969, č. 19, s. 585-586.
- Karol gregar Munzar objevil Ameriku*, in: Hudební rozhledy 24, 1971, č. 3, s. 117.
- Společné vědomí nad Brixtho jubileem*, in: Hudební rozhledy 24, 1971, č. 9, s. 416-418.
- Průběh smutek z vahán*, in: Hudební rozhledy 24, 1971, č. 11, s. 492-493.
- Empirische Bemerkungen zum Thema Musik und Politik vom anthropologischen Gesichtspunkt*, in: Über Musik und Politik, Neun Beiträge, hrsg. von Rudolf Stephan, Mainz 1971, s. 96-99.
- Co poslává kulturní střediska muzikantům?*, in: Hudební rozhledy 25, 1972, č. 5, s. 211-212.
- Benéské Polokvum Homo hodiernus musicam audit*, in: Hudební rozhledy 25, 1972, č. 11, s. 498-500.
- Vláda problematika smetanovská*, in: Hudební rozhledy 28, 1975, č. 6, s. 273-276.
- Práce Waltera Wory*, in: Hudební rozhledy 29, 1976, č. 9, s. 428-429.
- Hudební momentky z Manhattanu*, in: Hudební rozhledy 31, 1978, č. 9, s. 397-399.
- Polokvum z oslav J. D. Zelenka*, in: Hudební rozhledy 32, 1979, č. 12, s. 563-565.

- Nositel ceny UNESCO Ján Cikker*, in: Hudební rozhledy 33, 1980, č. 2, s. 84-86.
- Mystérium? Plagiát a neznalost!*, in: Hudební rozhledy 33, 1980, č. 5, s. 235-237.
- Z činnosti Mezinárodní hudební rady* (rozhovor s vicepresidentem IMC prof. Barry Brookem), in: Hudební rozhledy 34, 1981, č. 6, s. 273-274.
- Janáček neuměl zapsat vlastní skladby?*, in: Hudební rozhledy 35, 1982, č. 3, s. 136-139.
- Problematické fabulace o hudebnících*, in: Hudební rozhledy 35, 1982, č. 11, s. 525-527.
- Bulvární hra o Mozartovi*, in: Opus musicum 16, 1984, s. 16-23.
- Odpověď V. Godároví*, in: Hudební rozhledy 38, 1985, č. 9, s. 431-432.
- Odešel Milan Muncinger*, in: Zpravodaj Společnosti pro starou hudbu 1986, č. 3, s. 27-28.
- Helfert stále aktuální*, in: Opus musicum 18, 1986, č. 10, s. 306-310.
- Téma: Baroko* (Účast na diskusi o baroku), in: Opus musicum 1987, č. 6, s. 161-175.
- Nenahraditelná osobnost - vigilanter melodum (M. Venhoda)*, in: Hudební rozhledy 40, 1987, č. 11, s. 521-523.
- Nenechte si ujít příští kroměřížský seminář*, in: Hudební rozhledy 41, 1988, č. 1, s. 31.
- V Sarrebourgu na staré nástroje*, in: Hudební rozhledy 41, 1988, č. 10, s. 467-468.
- Nevyšlapnými cestami...* (Rozhovor se Zdeňkem Lukášem), in: Hudební rozhledy 41, 1988, č. 11, s. 486-489.
- Dlouhá přítomnost české hudby II*, in: Hudební rozhledy 43, 1990, č. 4, s. 179-180.
- Hej, Stalinovci! Vám nezemřel?*, in: Hudební rozhledy 43, 1990, č. 6, s. 246-247.
- Pokus o falšování historie*, in: Hudební rozhledy 43, 1990, č. 10, s. 477-480.
- O českém mozartovství*, in: Lidové noviny 29. 1. 1991, s. 8.
- Jeho Pražané mu rozumějí...?* (s předsedou Mozartovy obce a vládním zmocněncem pro přípravu a řízení oslav 200. výročí úmrtí W. A. Mozarta dr. Tomislavem Volkem hovořila Eva Pensdorfová), in: Hudební rozhledy 44, 1991, č. 3, s. 99-104.
- Burghauserova obhajoba neuhajitelného*, (Odpověď na Burghauserův polemický článek „Na obranu pravdy“, in: Hudební rozhledy 44, 1991, č. 7), in: Hudební rozhledy 45, 1992, č. 2, s. 90-93.
- Od Sabiny k Jíravovi*, in: Hudební rozhledy 45, 1992, č. 11, s. 514-515.
- Alexander Buchner alias Sandor Egerváry aneb Co všechno se dá slavit*, in: Respekt 1992, č. 10, s. 14.
- České hudební baroko*, in: Gramorevue, 1992, č. 5, s. 3.
- Šedesátník M. Poštoľka*, in: Hudební věda 29, 1992, č. 4, s. 377-379.
- Z kroniky zápasů o vrácení Bertramky do majetku Mozartovy obce II*, in: Bertramka, Věstník Mozartovy obce v ČR 1992, č. 1-2, s. 3-5.
- Zpřístupnění díla Mozartova*, in: Bertramka, Věstník Mozartovy obce v ČR 1992, č. 3-4, s. 9-11.
- Z mozartovského semináře I*, in: Bertramka, Věstník Mozartovy obce v ČR 1992, č. 3-4, s. 12-16.
- The New Grove a „Bertramka“*, in: Bertramka, Věstník Mozartovy obce v ČR 1992, č. 3-4, s. 17.
- Mozart v moci vulgarity*, in: Bertramka, Věstník Mozartovy obce v ČR 1993, č. 1-4.
- „Memory hole“ je dnes nepochybně snem řady českých muzikologů* (Česká muzikologie po 1945), in: Harmonie 1994, č. 3, s. 33-35. (Krácené znění referátu, předneseného na konferenci České společnosti pro hudební vědu v prosinci 1993 v Praze.)
- 70 let Mozartovy obce*, in: Bertramka, Věstník Mozartovy obce v České republice, roč. XXV (XLVI) - XXVIII (IL), 1994-1997, s. 1-5.
- Z kroniky zápasů o vrácení Bertramky do majetku Mozartovy obce III*, in: Bertramka, Věstník Mozartovy obce v České republice, roč. XXV (XLVI) - XXVIII (IL), 1994-1997, s. 6-10.
- Jak nám vláda odmítla vrátit Bertramku*, in: Bertramka, Věstník Mozartovy obce v České republice, roč. XXV (XLVI) - XXVIII (IL), 1994-1997, s. 40-41.
- Mozartovské střípky*, in: Bertramka, Věstník Mozartovy obce v České republice, roč. XXV (XLVI) - XXVIII (IL), 1994-1997, s. 46-51.

S. Recenze a kritiky

- Kniha o české hudbě 18. století*, in: Hudební rozhledy 9, 1956, č. 14-15, s. 625. (Jan Němeček: Nástin české hudby XVIII. století, SNKLHU, Praha 1955.)
- Musica antiqua bohémica - Uspěchy i nezdary*, in: Hudební rozhledy 15, 1962, č. 17, s. 736-737.
- Den Giovanniho po 150 letech*, in: Divadlo 1963, č. 4, s. 73-75.
- Děleň orientní muzikologii* (Nad knihou Jozefa Kresánka „Sociálna funkcia hudby“, Bratislava 1961), in: Hudební rozhledy 17, 1964, č. 6, s. 226-229.
- Destiny pradávné báje...* (Televizní opera I. Krejčův: Antígona), in: Hudební rozhledy 17, 1964, č. 11, s. 585-586.
- Mozartovské publikace* (O. E. Deutsch: Mozart. Die Dokumente seines Lebens. 1961; Mozart. Briefe und Aufzeichnungen. Gesamtausgabe, hrsg. W. A. Bauer - O. E. Deutsch), in: Hudební věda 3, 1966, č. 2, s. 326-330.
- Pod přístykem objektivit* (Nad knihou K. M. Kommy „Das böhmische Musikantentum“), in: Hudební věda 1, 1964, č. 1, s. 86-111, německá verze (bez názvu) in: De musica disputationes Pragenses I, Praha ČSAV 1972, s. 184-191.
- Sborník a problémy* (k českým příspěvkům v Československém hudebním slovníku osob a institucí), in: Hudební rozhledy 19, 1966, č. 2, s. 38-41.
- Stěpán vedavicus*, in: Hudební rozhledy 19, 1966, č. 14, s. 435.
- Osonně baroku a klasicismu* (W. S. Newman: The Sonata in the Baroque era. The Sonata in the Classic Era, 1959, 1963), in: Hudební věda 3, 1966, č. 3, s. 484-488.
- Labeta malské opery v Praze*, in: Hudební věda 4, 1967, č. 1, s. 124-125.
- Legende heißt Riemann*, in: Hudební rozhledy 22, 1969, č. 15, s. 459-461.
- Seznamy Musiklexikon* (Horst Seeger: Musiklexikon in zwei Bänden, VEB Deutscher Verlag für Musik, Leipzig 1966), in: Hudební věda 6, 1969, č. 1, s. 109-111.
- Epitaf Jana Racka* (ke Sborníku prací filosofické fakulty Brněnské university, roč. XIV, Brno 1965), in: Hudební věda 6, 1969, č. 2, s. 206-209.
- Kniha o hudebním vkusu* (John H. Mueller: Fragen des musikalischen Geschmacks, Westdeutscher Verlag 1963), in: Hudební věda 6, 1969, č. 2, s. 210n.
- Edice Breitkopfových katalogů* (The Breitkopf Thematic Catalogue, ed. Barry S. Brook, Dover Publications, New York 1966), in: Hudební věda 6, 1969, č. 2, s. 212n.
- Diskuse na téma „Jazyk a hudba“* (časopis Poetica. Zeitschrift für Sprach und Literaturwissenschaft), in: Hudební věda 6, 1969, č. 3, s. 352-355.
- Z Nortonovy knihovny* (J. A. Westrup - E. L. Harrison: The New College Encyclopedia of Music, New York 1960; Hans T. David - Arthur Mendel: The Bach Reader, New York 1966), in: Hudební věda 6, 1969, č. 4, s. 467-468.
- Alan P. Merriam: The Anthropology of Music* (Northwestern University Press 1964), in: Hudební věda 7, 1970, č. 1, s. 74-79.
- Heinz Heimsoeth: Hegels Philosophie der Musik* (Bonn 1964), in: Hudební věda 7, 1970, č. 1, s. 79-81.
- Walter Follmer: Antonio Vivaldi - Leben und Werk* (Wiesbaden 1965), in: Hudební věda 7, 1970, č. 1, s. 81-82.
- Alan P. Merriam: Ethnomusicology revisited* (Ethnomusicology XIII, 1969, č. 2), in: Hudební věda 7, 1970, č. 1, s. 85-86.
- Mieczysław Kolinski: Recent trends in ethnomusicology* (Ethnomusicology 1967, č. 1), in: Hudební věda 7, 1970, č. 1, s. 86-87.
- Vladimír Telc: Staré tisky děl českých skladatelů 18. století v Universitní knihovně v Brně* (Praha 1969), in: Hudební věda 7, 1970, č. 1, s. 87.
- Lawrence Gushee: New sources for the biography of Johannes de Muris* (Journal of the American Musicological Society 1969, č. 1), in: Hudební věda 7, 1970, č. 1, s. 88.

- Stephen Bonta: The uses of the sonata da chiesa* (Journal of the American Musicological Society 1969, č. 1), in: Hudební věda 7, 1970, č. 1, s. 89
- Eva Mikanová: Literátské bratrstvo v Sobotce* (Sborník „Sobotka 68“ 1969), in: Hudební věda 7, 1970, č. 1, s. 90.
- Práce československých autorů v zahraničí*, in: Hudební věda 7, 1970, č. 1, s. 90.
- Anna Amalie Abert: Die Barockoper. Ein Bericht über die Forschung seit 1945* (Acta Musicologica 1969), in: Hudební věda 7, 1970, č. 2, s. 198.
- Albert Wellek: Gegenwartsprobleme systematischer Musikwissenschaft* (Acta musicologica 1969), in: Hudební věda 7, 1970, č. 2, s. 199.
- W. Graf: Das biologische Moment im Konzept der vergleichenden Musikwissenschaft* (Studia musicologica 1968, č. 1-2), in: Hudební věda 7, 1970, č. 2, s. 199-200.
- Owen Jander: Concerto grosso Instrumentation in Rome in the 1660's and 1670's* (Journal of the American Musicological Society 1968, č. 2), in: Hudební věda 7, 1970, č. 2, s. 202.
- Ettaler Oratorium: Franz Xaver Richter 1739* (München 1969); *Roland Schwarz: F. X. Richter - jeho život a působení* (Holešov 1969), in: Hudební věda 7, 1970, č. 2, s. 203.
- Alfred Mann - J. Merrill Knapp: The Present State of Handel Research* (Acta musicologica 1969, I.-II.), in: Hudební věda 7, 1970, č. 2, s. 203.
- Eva Mikanová: Hudební život na Mladoboleslavsku v 16. až 18. století* („Boleslavica '68“, Mladá Boleslav 1969), in: Hudební věda 7, 1970, č. 2, s. 203-204.
- Robert Ricks: Russian Horn Bands* (The Musical Quarterly 1969, č. 3), in: Hudební věda 7, 1970, č. 2, s. 204.
- Richard Pražák: Čeští umělci v Uhrách na přelomu 18. a 19. století* (Slovanský přehled 1969, č. 5), in: Hudební věda 7, 1970, č. 2, s. 204.
- Český lid 1969, č. 2 a 3*, in: Hudební věda 7, 1970, č. 3, s. 346-347.
- Herwig Knauis: Die Musiker im Archivbestand des kaiserlichen Obersthofmeisteramtes (1637-1705)*, (Wien 1967, 1968, 1969); *Thematischer Katalog sämtlicher Werke Jacob Regnarts (ca. 1540-1599)*, (Wien 1969), in: Hudební věda 7, 1970, č. 3, s. 347-348.
- Symposium über das Werk Antonín Rejchas*, in: Hudební věda 7, 1970, č. 3, s. 351-352.
- Grosvenor Cooper - Leonard B. Meyer: Rhythmic structure of music* (Chicago 1963); *Helga de la Motte-Haber: Ein Beitrag zur Klassifikation musikalischer Rhythmen* (Köln 1968); *Peter Benary: Rhythmik und Metrik. Eine praktische Anleitung* (Köln 1967), in: Hudební věda 8, 1971, č. 1, s. 66.
- Rudolf Pečman: Josef Mysliveček und sein Opernepilog. Zur Geschichte der neapolitanischen Oper* (Brno 1970), in: Hudební věda 8, 1971, č. 1, s. 72.
- Warren Kirkendale: Fuge und Fugato in der Kammermusik des Rokoko und der Klassik* (Tutzing 1966), in: Hudební věda 8, 1971, č. 1, s. 74.
- Z regionální literatury*, in: Hudební věda 8, 1971, č. 1, s. 74.
- Hans-Rudolf Dürrenmatt: Die Durchführung bei Johann Stamitz (1717-1757). Beiträge zum Problem der Durchführung und analytische Untersuchung von ersten Sinfoniesätzen* (Bern und Stuttgart 1969); *Giorgio Pestelli: Il cammina stilistico di Johann Stamitz* (Chigiana XXIV, 1967, č. 4), in: Hudební věda 8, 1971, č. 1, s. 76.
- Úspěchy a nezdary II*, in: Hudební rozhledy 24, 1971, č. 8, s. 378-380.
- Rudolf Pečman: Josef Mysliveček und sein Opernepilog* (spisy University J. E. Purkyně, Brno 1970), in: Hudební rozhledy 24, 1971, s. 332-333.
- W. W. Austin (ed.): New look at Italian opera* (Cornell University Press 1968), in: Hudební rozhledy 24, 1971, s. 427-428.
- H. Fitzpatrick: The horn and horn-playing and the Austro-Bohemian tradition from 1680 to 1830* (London, Oxford University Press 1970), in: Hudební rozhledy 24, 1971, s. 523-524.
- O. Kaul: Thematisches Verzeichnis der Instrumentalwerke von Anton Rosetti* (vyd. Oskar Kaul, Breitkopf & Härtel, Wiesbaden 1968), in: Hudební rozhledy 24, 1971, s. 332.

- Z. Lissa: *Prolegomena zur Theorie der Tradition in der Musik* (Archiv für Musikwissenschaft 1970), s. 153-172, in: Hudební rozhledy 24, 1971, s. 427.
- F. X. Brua: *Lauridi scholares – Eret unum cantor bonus* (partitura, ed. H. Krupka, Supraphon, Praha 1970), in: Hudební rozhledy 25, 1972, č. 6, s. 286.
- F. Fricidl: *Libreta italské opery v Praze v 18. století* (Strahovská knihovna I-IV, 1966-1969), in: Hudební věda 10, 1973, č. 3, s. 252-254.
- Konference o životě a díle V. J. Tomáška*, in: Hudební rozhledy 27, 1974, č. 6, s. 256-257.
- M. Srobovdová: *Hudební periodika v Čechách a na Moravě 1796-1970* (publikace Státní vědecké knihovny v Olomouci), in: Hudební rozhledy 25, 1972, č. 1, s. 43.
- Franzšek Bařha: *Kouzelná flétna v překladu Václava Tháma* (Literární archiv 5, s. 52-118, Praha 1970. Památník národního písemnictví), in: Hudební rozhledy 25, 1972, č. 3, s. 137.
- Sborník prací filosofické fakulty brněnské university, řada hudebněvědná H 6. Brno 1971*, in: Hudební rozhledy 1972, č. 10, s. 473-475.
- Beiträge zur Musikgeschichte des 18. Jahrhunderts. Publikationen des Instituts für österreichische Kulturgeschichte I/2, Eisenstadt 1971*, in: Hudební rozhledy 25, 1972, č. 10, s. 475.
- V. Vřelata: *Obrozený kantor východních Čech a kantorská hudební výchova* (in: Sborník Pedagogické fakulty Hradec Králové IV, Praha 1968); též: *Príspevek ke studiu historie hudební výchovy ve východních Čechách* (in: Sborník PF Hradec Králové IX, hudební výchova, Praha 1969); též: *Některé východočeské kantorské rody a česká hudebně výchovná tradice* (in: Sborník PF Hradec Králové XIV, hudební výchova, Praha 1971), in: Hudební rozhledy 25, 1972, č. 10, s. 475-476.
- Druhy českého divadla II. Národní obrození*, Praha Academia 1969, in: Hudební věda 10, 1973, č. 3, s. 249-252.
- Mezinárodní muzikologické kolokvium v Brně*, in: Hudební rozhledy 27, 1974, s. 586-589.
- Zofia Lissa: *Wstęp do muzykologii* (Warszawa 1971), in: Hudební rozhledy 29, 1976, č. 8, s. 379-380.
- Přehled s mezinárodním festivalem a sympoziem*, in: Hudební rozhledy 31, 1981, č. 6, s. 264-266.
- Meloděklamacija* (recenze gramodesky firmy Melodija, 1980, J. Kluská ad.), in: Hudební rozhledy 36, 1983, č. 11, s. 526-527.
- E. Závarský: *Johann Sebastian Bach*, in: Hudební rozhledy 34, 1981, č. 3, s. 138-139.
- o konferenci o hudebním rytmu*, in: Hudební rozhledy 36, 1983, č. 5, s. 232-235.
- Mozartovská konference v Praze*, in: Hudební rozhledy 36, 1983, č. 10, s. 470-472.
- Společenská konference*, in: Hudební rozhledy 39, 1986, č. 3, s. 138.
- Mozartovská konference* (spoluautor M. Freemanová), in: Hudební rozhledy 41, 1988, č. 2, s. 91-93.
- Milan Pořtollka: Mladý Josef Haydn* (Panton 1988), in: Hudební rozhledy 43, 1990, č. 6, s. 285-286.
- Pražská mozartovská konference „Bohemikální aspekty Mozartova života a díla“*, in: Hudební věda 28, 1991, č. 4, s. 284-287.
- Francouzsko česká konference*, in: Hudební rozhledy 45, 1992, č. 11, s. 517.
- Zambertone: Mozart in Wien 1781-1791* (Ausstellung des Historischen Museums der Stadt Wien am Künstlerhaus. Ed. Selma Krasa et al., Museen der Stadt Wien 1991, 614 p.), in: Notes, Quarterly Journal of the Music Library Association, June 1993, s. 1437-1439; česká verze in: Bortramka, Věstník Mozartovy obce v ČR 1992, č. 1-2.
- Z nových mozartovských publikací*, in: Hudební věda 31, 1994, č. 3, s. 344-351.
- „toniums Mozart“*, Saleburk 30.-31. 1. 1999, in: Hudební věda 36, 1999, č. 1, s. 93-94.

9. Nepublikované referáty z konferencí

- O potřebě hudební antropologie*, referát na muzikologickém semináři Ústavu hudobnej vedy SAV v Moravanech 28.-30. 4. 1970 „Systematika súčasnej hudobnej vedy“, vyřazeno z tisku

- Příklad historiografa a lexikografa Graciana Čermušáka*, in: Gracian Čermušák a otázky české hudební historiografie, kritiky, lexikografie, pedagogiky a výchovy hudebního publika. Hudebněvědná konference Brno 7.-8. 12. 1982, red. R. Pečman, Brno 1983.
- Svědectví hudebních druhů*, referát na konferenci „Čeští hudebníci a jejich vliv na vývoj evropského hudebního klasicismu“, Praha 15.-18. 5. 1984.
- Prague, la ville ou Mozart fut heureux*, přednáška na Festival international de musique, Sarrebourg 29. 4. 1988.
- Mozart and the Composition of Don Giovanni*, referát na Mozart Bicentary Conference, London, The Royal Musical Association, Purcell Room 26-30 August 1991.
- Kníže J. F. M. Lobkowitz jako mecenáš vídeňského klasicismu*, referát na konferenci „Villa Lanna - Antika a Praha 1872“ Ústavu pro klasická studia, září 1992.
- Fragmentární muzikologie*, referát na 2. výroční konferenci České společnosti pro hudební vědu 6. prosince 1994 v Praze.
- O významu šluknovského regionu v kontextu dějin české hudby*, referát na tzv. Přednáškovém dopoledni v rámci „Svátku staré hudby“, Rumburk, prosinec 1994.
- Die italienische Oper in Prag im 18. Jahrhundert*, referát na mezinárodní muzikologické konferenci „Die Oper als Institution in Mittel- und Osteuropa“, Chemnitz (BRD) 29. 4. - 1. 5. 1997.
- The Italian Opera in Czech Lands during the 18th century*, referát na mezinárodní muzikologické konferenci, pořádané nadací Antiquae Musicae Italicae Studiosi, Como (Itálie) 15. - 17. 7. 1997.
- Musica a Praga a tempo di Mozart*, referát na mezinárodní muzikologické konferenci „Musica di corte, nobilità e borghesia“, Rovereto 20. 9. 1997.
- T. N. Koutník jako představitel tří hudebních institucí své doby: školy, kostelního kůru a literátského bratrstva*, referát na setkání „T. N. Koutník a jeho doba“, uspořádaného 17. 10. 1998 v Chocni v rámci Oslav 300. výročí narození Tomáše Norberta Koutníka.
- Musikwissenschaft an den Prager Universitäten*, referát na symposiu „Musikwissenschaft als Kulturwissenschaft - damals und heute. Zum Jubiläum der Institutsgründung an der Wiener Universität vor 100 Jahren“, Wien 27.-29. 11. 1998.
- Wien und Prag - zwei unterschiedliche, manchmal divergierende historische Perspektiven*, referát v rámci workshopu „Fragen Grenzüberschreitender Musikgeschichtsschreibung“, Vídeň 12. 6. 2001.

Rozhlasové pořady (cykly)

- Hudební antropologie*, 4 části, ČR Třetí program 1970 (objednala L'Université radiophonique internationale).
- Hudba v proměnách staletí. Kapitoly z dějin hudby*, 7 částí, ČR Třetí program 1971.
- Wolfgang Amadeus Mozart a Praha*, 5 částí, ČR 3 Vltava 1971.
- Památné premiéry pražské opery*, 4 částí, ČR 3 Vltava 1979.
- Slyšme - opera přichází!*, 12 částí, ČR 3 Vltava 1982.
- Se Stendhalem za hudbou*, 6 částí, ČR 3 Vltava 1983.
- Životem a dílem J. Haydna*, 8 částí, ČR 3 Vltava 1986.
- Historie tónů* (celoroční cyklus autorského týmu, středověk až 20. století), díly 18-28: Klasicismus, 11 částí, ČR 3 Vltava 1994.
- Česká hudba v souvislostech*, 16 částí, ČR 3 Vltava 1995.
- Od músiké k dnešku*, 16 částí, ČR 3 Vltava, listopad 1995 - únor 1996.
- Nesnadná dostupnost genia Mozartova*, ČR 3 Vltava, 27. 1. 2001.
- České hudební baroko*, 22 částí, ČR 3 Vltava, září 2001 - leden 2002.